

Romski centar za demokratiju je nevladina organizacija koja od 2006. godine aktivno radi na jugu Srbije, u oblastima ...

U okviru projekta "Koalicija za transparentnost juga Srbije", podržanog od strane Olof Palme International Center, RCD je formirao široku koaliciju, sastavljenu od predstavnika lokalnih nevladinih organizacije, lokalnih medijskih kuća, lokalnih samouprava, sindikalnih organizacija i političkih partija, sa ciljem mobilisanja svih društvenih činioca, za aktivno participiranje u celokupnom političkom procesu lokalnih zajednica na jugu Srbije....

KTJS želi da građanima postavi sledeća pitanja:

Da li tvoje
mišljenje može
uticati na kreiranje
politike tvoje
stranke na lokalnu?

Departizacija
- održana reč
ili iluzija?

Da li post-izborne
koalicije realno
odlikavaju
volju birača?

Da li je tvoja
politička partija
ispunila svoja
predizborna
obećanja?

Da li smatraš da
samo kroz angažovanje
u političkoj partiji
možeš ostvariti
napredak u karijeri
i životu?

Da li je lepljenje
predizbornih
plakata vrhunac
tvoje političke
karijere?

Zašto
si član
političke
partije?

Na ta ali i mnoga druga pitanja građani će moći da daju odgovor jedino ukoliko se uključe u dijalog koji uspostavljamo sa predstavnicima civilnog sektora, opština i medija. Nikada ne postoje jasne garancije da će se neko drugi - građanin, medij, politički subjekt zauzeti za neki problem koji možda duže vreme razara neku zajednicu. Takvu garanciju može da pruži svako, ko se zainteresuje u kakvom društvu živi, ko ne pristaje na konstante i "večite istine", koji ne pristaje ni na šta drugo do poštovanja Ustava i zakona.

Da li znaš da ti ustav garantuje ovo?

Vladavina prava

Član 3.

Vladavina prava je osnovna pretpostavka Ustava i počiva na neotudivim ljudskim pravima. Vladavina prava se ostvaruje slobodnim i neposrednim izborima, ustavnim jemstvima ljudskih i manjinskih prava, podelom vlasti, nezavisnom sudskom vlašću i počinovanjem vlasti Ustavu i zakonu.

Podela vlasti

Član 4.

Pravni poredak je jedinstven.

Uređenje vlasti počiva na podeli vlasti na zakonodavnu, izvršnu i sudsku.

Odnos tri grane vlasti zasniva se na ravnoteži i međusobnoj kontroli.

Sudska vlast je nezavisna.

Političke stranke

Član 5.

Jemči se i priznaje uloga političkih stranaka u demokratskom oblikovanju političke volje građana.

Osnivanje političkih stranaka je slobodno.

Nedopušteno je delovanje političkih stranaka koje je usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje.

Političke stranke ne mogu neposredno vršiti vlast, niti je potčiniti sebi.

Zabrana diskriminacije

Član 21.

Pred Ustavom i zakonom svi su jednaki.

Svako ima pravo na jednaku zakonsku zaštitu, bez diskriminacije.

Zabranjena je svaka diskriminacija, neposredna ili posredna, po bilo kom osnovu, a naročito po osnovu rase, pola, nacionalne pripadnosti, društvenog porekla, rođenja, veroispovesti, političkog ili drugog uverenja, imovnog stanja, kulture, jezika, starosti i psihičkog ili fizičkog invaliditeta.

Ne smatraju se diskriminacijom posebne mere koje Republika Srbija može uvesti radi postizanja pune ravnopravnosti lica ili grupe lica koja su suštinski u nejednakom položaju sa ostalim građanima.

Zaštita ljudskih i manjinskih prava i sloboda

Član 22.

Svako ima pravo na sudsku zaštitu ako mu je povređeno ili uskraćeno neko ljudsko ili manjinsko pravo zajemčeno Ustavom, kao i pravo na uklanjanje posledica koje su povredom nastale.

Građani imaju pravo da se obrate međunarodnim institucijama radi zaštite svojih sloboda i prava zajemčenih Ustavom.

Ljudska prava i slobode

Da li znaš da ti ustav garantuje ovo?

Dostojanstvo i slobodan razvoj ličnosti

Član 23.

Ljudsko dostojanstvo je neprikosnoveno i svi su dužni da ga poštuju i štite. Svako ima pravo na slobodan razvoj ličnosti, ako time ne krši prava drugih zajemčena Ustavom.

Pravo na život

Član 24.

Ljudski život je neprikosnoven. U Republici Srbiji nema smrtne kazne. Zabranjeno je kloniranje ljudskih bića.

Nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta

Član 25.

Fizički i psihički integritet je nepovrediv. Niko ne može biti izložen mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju, niti podvrgnut medicinskim ili naučnim ogledima bez svog slobodno datog pristanka.

Zabrana ropstva, položaja sličnog ropstvu i prinudnog rada

Član 26.

Niko ne može biti držan u ropstvu ili u položaju sličnom ropstvu. Svaki oblik trgovine ljudima je zabranjen. Zabranjen je prinudni rad. Seksualno ili ekonomsko iskorišćavanje lica koje je u nepovoljnom položaju smatra se prinudnim radom. Prinudnim radom se ne smatra rad ili služba lica na izdržavanju kazne lišenja slobode, ako je njihov rad zasnovan na principu dobrovoljnosti, uz novčanu nadoknadu, rad ili služba lica na vojnoj službi, kao ni rad ili služba za vreme ratnog ili vanrednog stanja u skladu sa merama propisanim prilikom proglašenja ratnog ili vanrednog stanja.

Pravo na slobodu i bezbednost

Član 27.

Svako ima pravo na ličnu slobodu i bezbednost. Lišenje slobode dopušteno je samo iz razloga i u postupku koji su predviđeni zakonom. Lice koje je lišeno slobode od strane državnog organa odmah se, na jeziku koji razume, obaveštava o razlozima lišenja slobode, o optužbi koja mu se stavlja na teret kao i o svojim pravima i ima pravo da bez odlaganja o svom lišenju slobode obavesti lice po svom izboru. Svako ko je lišen slobode ima pravo žalbe sudu, koji je dužan da hitno odluči o zakonitosti lišenja slobode i da naredi puštanje na slobodu ako je lišenje slobode bilo nezakonito. Kaznu koja obuhvata lišenje slobode može izreći samo sud.

Sloboda medija

Član 50.

Svako je slobodan da bez odobrenja, na način predviđen zakonom, osniva novine i druga sredstva javnog obaveštavanja. Televizijske i radio-stanice osnivaju se u skladu sa zakonom. U Republici Srbiji nema cenzure. Nadležni sud može sprečiti širenje informacija i ideja putem sredstava javnog obaveštavanja samo ako je to u demokratskom društvu neophodno radi sprečavanja pozivanja na nasilno rušenje Ustavom utvrđenog poretka ili narušavanje teritorijalnog integriteta Republike Srbije, sprečavanja propagiranja rata ili podstrekavanja na neposredno nasilje ili radi sprečavanja zagovaranja rasne, nacionalne ili verske mržnje, kojim se podstiče na diskriminaciju, neprijateljstvo ili nasilje. Ostvarivanje prava na ispravku neistinite, nepotpune ili netačno prenete informacije kojom je povređeno nečije pravo ili interes i prava na odgovor na objavljenu informaciju uređuje se zakonom.

Da li znaš da ti ustav garantuje ovo?

Pravo na obaveštenost

Član 51.

Svako ima pravo da istinito, potpuno i blagovremeno bude obaveštavan o pitanjima od javnog značaja i sredstva javnog obaveštavanja su dužna da to pravo poštuju.

Svako ima pravo na pristup podacima koji su u posedu državnih organa i organizacija kojima su poverena javna ovlašćenja, u skladu sa zakonom.

Izborno pravo

Član 52.

Svaki punoletan, poslovno sposoban državljanin Republike Srbije ima pravo da bira i da bude biran.

Izborno pravo je opšte i jednako, izbori su slobodni i neposredni, a glasanje je tajno i lično.

Izborno pravo uživa pravnu zaštitu u skladu sa zakonom.

Pravo na učešće u upravljanju javnim poslovima

Član 53.

Građani imaju pravo da učestvuju u upravljanju javnim poslovima i da pod jednakim uslovima stupaju u javne službe i na javne funkcije.

Sloboda udruživanja

Član 55.

Jemči se sloboda političkog, sindikalnog i svakog drugog udruživanja i pravo da se ostane izvan svakog udruženja.

Udruženja se osnivaju bez prethodnog odobrenja, uz upis u registar koji vodi državni organ, u skladu sa zakonom.

Zabranjena su tajna i paravojna udruženja.

Ustavni sud može zabraniti samo ono udruženje čije je delovanje usmereno na nasilno rušenje ustavnog poretka, kršenje zajemčenih ljudskih ili manjinskih prava ili izazivanje rasne, nacionalne ili verske mržnje.

Sudije Ustavnog suda, sudije, javni tužioci, Zaštitnik građana, pripadnici policije i pripadnici vojske ne mogu biti članovi političkih stranaka.

Pravo na rad

Član 60.

Jemči se pravo na rad, u skladu sa zakonom.

Svako ima pravo na slobodan izbor rada.

Svima su, pod jednakim uslovima, dostupna sva radna mesta.

Svako ima pravo na poštovanje dostojanstva svoje ličnosti na radu, bezbedne i zdrave uslove rada, potrebnu zaštitu na radu, ograničeno radno vreme, dnevni i nedeljni odmor, plaćeni godišnji odmor, pravičnu naknadu za rad i na pravnu zaštitu za slučaj prestanka radnog odnosa. Niko se tih prava ne može odreći.

Ženama, omladini i invalidima omogućuju se posebna zaštita na radu i posebni uslovi rada, u skladu sa zakonom.

Pravo na štrajk

Član 61.

Zaposleni imaju pravo na štrajk, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom.

Navedene odredbe Ustava Republike Srbije nabrajaju garantovana prava i slobode SVIH građana Srbije. One predstavljaju osnov svakog društvenog i političkog delovanja u državi Srbiji. Na žalost, svedoci smo svakodnevnih flagrantnih kršenja osnovnih prava i sloboda građana, nekada direktno, ali u najvećem broju slučajeva nemogućnošću države da uz pomoć svojih institucija i poverenih nadležnosti omoguće безусловno poštovanje zakona i ustava.

Koalicija za transparentnost juga Srbije se od svog osnivanja zalaže za poštovanje osnovnih prava koja ustav Republike Srbije garantuje. Na neka od tih prava, pobrojanih na početku teksta smo imali prilike da češće i intenzivnije ukazujemo.

Jedna od prethodno navedenih odredaba Ustava glasi: **“Političke stranke ne mogu neposredno vršiti vlast, niti je potčiniti sebi.”**

-Da li je ovo neprikosnovena i jedino moguća činjenica u državi Srbiji ili želja ustavotvorca kojoj se još uvek teži?

-Da li smo svedoci rastuće partokratije i da li imamo mehanizme da se moć stranaka ograniči i izbací iz institucija koje neposredno vrše vlast?

Na ova pitanja se može nadovezati sledeće:

Pravo na učešće u upravljanju javnim poslovima

Član 53.

Građani imaju pravo da učestvuju u upravljanju javnim poslovima i da pod jednakim uslovima stupaju u javne službe i na javne funkcije.

Javne službe su opšte dobro - javna svojina kojima bi u svrhu održanja tog opšteg dobra trebalo da rukovode ako ne najsposobniji ono najkvalitetniji kadrovi izabrani na javnom konkursu.

Svedoci smo da se zbog pomenutog upliva strančarenja, partijskih podela javnih dobara ovo ustavno pravo uskraćuje SVIM građanima koji nisu članovi trenutnih partija na vlasti. Ovakvo direktno kršenje proklamovanih ustavnih prava i sloboda ukazuje da političke partije već izvesno vreme deluju van ustavnih okvira.

A koju direktnu posledicu ovakvog delovanja prepoznamo kao građani?

Pravo na rad

Član 60.

Jemči se pravo na rad, u skladu sa zakonom.

Svako ima pravo na slobodan izbor rada.

Svima su, pod jednakim uslovima, dostupna sva radna mesta.

Ko može da garantuje da se nedostupnost vršenja javnih funkcija (dostupnim samo partijskim kadrovima) ograničava samo za izvršilačka radna mesta? Ko je nadležan da kaže kada je dosta?

Ustavotvorac se ne može ograničiti vremenski - da omogući poštovanje prava kada se i ako partijska država demontira - niti je ova prava propisao uslovno. Jedina uslovna mogućnost da se suspenduju gorenavedena prava jeste proglašenje vanrednog ili ratnog stanja.

Poslednje vanredno stanje u Srbiji je ukinuto aprila 2003.godine.

Romski centar za demokratiju, podržan od strane Olof Palme International Center, formirao je Koaliciju za transparentnost juga Srbije, sa namerom da sve relevantne činioce (nevladine organizacije, medije, predstavnike lokalnih samouprava, omladinu političkih stranaka) mobiliše za aktivno učestvovanje u političkim procesima na jugu Srbije.

